

ОСОБЕННОСТИ РЯДА МОРФОЛОГИЧЕСКИХ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ У ДЕВУШЕК БАСКЕТБОЛИСТОК ЮНОШЕСКОГО ВОЗРАСТА

Бугаевский К. А.

Классический приватный университет, Институт здоровья, спорта и туризма, г. Запорожье, Украина

Аннотация. В статье представлены результаты исследования, посвященного изучению значений ряда морфологических и психологических показателей и проявлений половых соматотипов у спортсменок юношеского возраста, занимающихся баскетболом.

Актуальность исследования. Проблема физических и психо-эмоциональных нагрузок, их интенсивности и влияния на формирование организма юных спортсменок, их морфологических, антропометрических показателей, в современном спорте и при занятиях физической культурой, является весьма актуальной и востребованной [1-5].

Изложение основного материала. Исследование проводилось в феврале-мае 2017 года на базе спортивно-тренировочного центра «Гарт» в г. Новая Каховка, Херсонской области. Средний возраст студенток юношеского возраста в исследуемой группе (n=12) составил (19,29±0,23) года. Сроки занятия баскетболом в группе варьируют от 3,4 года до 6,5 лет.

При проведении исследования проводилось определение ряда антропометрических показателей (длина и масса тела, ширина плеч и таза), определение индекса полового диморфизма по Дж. Таннеру [3], проведение анкетирования всех участников исследования с использованием опросника «Маскулинность, феминность и гендерный тип личности» (Российский аналог «Вет sex role inventory») из 27 пунктов, предложенного к практическому использованию О. Г. Лопуховой для определения гендерной идентификации типа личности (далее ГИТЛ) (2013) [1; 4].

Также нами применялись такие методы исследования, как литературный анализ доступных источников информации по изучаемому вопросу, методика тестирования Ч. Д. Спилбергера, в адаптации Ю.Л. Ханина для определения уровней личностной и ситуативной тревожности [2; 5] и интервьюирование для выяснения и

уточнення існуючих причин тривожності у спортсменів в період тренувань і змагань, метод статистичної обробки.

В початку дослідження були визначені показники індексу статичного диморфізму (далі ІПД) в цій групі спортсменів, які взяли участь в дослідженні. Для визначення типу статури у дівчаток використана схема діагностики соматотипу, в основі якої лежить визначення ІПД за J. M. Tanner (1968, 1979). Цей індекс, з використанням значень ширини тазу і плечей, дозволяє відносити жінок до гінекоморфів, мезоморфів і андроморфів, і дозволяє виявити гендерні особливості обмінно-гормонального статусу і встановити відповідність статичної приналежності [3].

Нами були отримані наступні результати ІПД в досліджуваній групі дівчаток-баскетболісток: середнє значення даного індексу в групі склало $(81,56 \pm 1,23)$. Це відповідає значенням мезоморфного соматотипу $(73,1-82,1)$ [3]. При цьому, андроморфний статичний тип визначено у 5 (41,67%) спортсменів, мезоморфний статичний тип – також у 5 (41,67%) спортсменів, гінекоморфний статичний тип – у 2 (16,66%) спортсменів. При цьому звертає на себе увагу, що спортсменів з не жіночими статичними типами – андроморфним і мезоморфним, в досліджуваній групі переважає кількість – 10 (83,34%) спортсменів, і всього лише 2 (16,66%) спортсменів відповідають значенням гінекоморфного статичного типу.

Після статистичної обробки і аналізу отриманих результатів проведеного опитування з використанням опитувальника «Маскуліність, фемінітет і гендерний тип особистості» [1; 4] в групі ($n=12$) були отримані наступні результати значень гендерної ідентифікації типу особистості (ГІТЛ): до маскулінного типу гендерної ідентичності типу особистості були віднесені 4 (33,33%) дівчатка, до андрогінного типу особистості – 5 (41,67%), і до фемінного типу особистості – 3 (25,00%) спортсменки.

Знову звертає на себе увагу той факт, що в цій досліджуваній групі переважає комбінація маскулінного і андрогінного типів гендерної ідентифікації особистості – у 9 (75,00%), що практично збігається з соматичними змінами в

половых соматотипах по значениям ИПД в классификации Дж. Таннера.

При определении уровней ситуативной и личностной тревожности у юных баскетболисток, мы проводили тестирование, с определением уровней ситуативной и личностной тревожности [2; 5]. Данные исследования уровня личностной тревожности спортсменок таковы: низкий уровень личностной тревожности был определен у 5 (41,67%), средний уровень личностной тревожности – также у 5 (41,67%) девушек, высокий уровень личностной тревожности – у 2 (16,66%) спортсменок. Показатели ситуативной тревожности в группе юных баскетболисток был таков: низкий уровень ситуативной тревожности был определен у 4 (33,33%), средний уровень – у 6 (50,00%), высокий уровень ситуативной тревожности – у 2 (16,67%) спортсменок. Данные интервьюирования показали, что в группу спортсменок с высоким уровнем ситуативной тревожности входят молодые спортсменки с недостаточным соревновательным опытом.

Выводы: Полученные данные говорят о процессе формирования в группе исследуемых спортсменок соматической и психологической составляющих их организма несвойственных для женского пола андроморфного и мезоморфного половых соматотипов и значения индекса полового диморфизма, маскулинного и андрогинного типов их гендерной самоидентификации типа личности, с измененными значениями индексов ситуативной и личностной тревожности в период их тренировочной и соревновательной активности.

Литература

1. Бугаевский К.А. Изучение показателей гендерной идентификации у девушек-спортсменок / К. А. Бугаевский // Актуальные научные исследования в современном мире. – 2016. – № 10-5 (18). – С. 29-37.
2. Егоров В.В. Влияние состояния тревожности на эффективность соревновательной деятельности баскетболистов-юниоров / В. В. Егоров // Вестник МГОУ. – 2010. – № 3. – С. 38-44.
3. Кочеткова Е.Ф. Особенности и проблемы полового диморфизма в спорте / Е. Ф. Кочеткова, О. Н. Опарина // Современные научные исследования и инновации. – 2014. – № 7. – С. 15-20.
4. Лопухова О.Г. Опросник «Маскулинность, феминность и гендерный тип личности» (Российский аналог «Вem sex role inventory») / О. Г. Лопухова // Вопросы психологии. – 2013. – № 1. – С. 1-8.

5. Рогачев А. И. Исследование соревновательной тревожности спортсменов разной специализации / А. И. Рогачев, Л. Г. Майдокина // Science Time. – 2015. – №4 (16). – С. 659-664.

ДИНАМІКА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ОРГАНІЗМУ ПЛАВЦІВ ПІД ЧАС СПРИНТУ

Сіренко Ю¹., Сіренко Р.²

Львівський державний університет фізичної культури¹, Україна
Львівський національний університет імені Івана Франка², Україна

Анотація. У статті наведено особливості функціонального стану організму плавців, проаналізовано вплив стресового чинника на механізми адаптації та подано динаміку цих показників під час змагальної діяльності.

Актуальність. Бурхливе зростання спортивних результатів у плаванні на міжнародній та національній арені вимагають пошуку нових науково-обґрунтованих методів планування і управління тренувальним та змагальним процесами.

У змагальній діяльності плавців-спринтерів спостерігається значне напруження адаптаційних систем організму у відповідь на стресову змагальну ситуацію. На реалізацію адаптаційних резервів організму впливають багато зовнішніх і внутрішніх чинників, індивідуальний потенціал здоров'я, індивідуальна поведінка, схильності і здібності спортсмена.

Метою нашого дослідження стало визначення динаміки функціонального стану організму спортсменів-плавців у процесі змагальної діяльності у спринті.

Організація та методи дослідження. У дослідженні брали участь студенти I-III курсів ЛНУ імені Івана Франка та ЛНМУ імені Данила Галицького, загалом 39 осіб, із них 17 дівчат та 22 хлопців. Спортивна кваліфікація – кандидати у мастера спорту (КМС), I розряди. Вік спортсменів (19±0,3) роки. Дослідження проводились під час змагань у спринті, програмою яких було передбачено додання кожним учасником дистанцій 50 м та 100 м вільним стилем (в/ст).

Усі заміри проводились тричі: перед початком змагань, до розминки, після дистанції 50 м в/ст та після дистанції 100 м в/ст.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення; педагогічне спостереження; пульсометрія (пальпаторний